

Til Arbeids- og Sosialdepartementet

Åsnes, 22. april 2019

Fra
Organisasjonen for Uføres Rettigheter – OFUR

Hørings svar vedrørende forslag til endringer i reglene for uføretrygd mv.

Organisasjonen For Uføres Rettigheter – OFUR takker for muligheten til å komme med tilbakemeldinger i saken vedrørende forslag til endringer i reglene for uføretrygd mv.

Først og fremst ønsker vi å bemerke at departementets høringsnotat har vært svært krevende å lese, ikke bare for OFUR men også for våre medlemmer. Tilbakemeldingene vi har fått, viser at dokumentet er vanskelig å forstå og at uføre nå er forvirret og redd for at de ikke lengre kan arbeide frivillig. Noen er også bekymret for at deres uføretrygd nå skal opp til revurdering. OFUR mener at høringsnotatet med letthet kunne vært utformet med et mer forståelig og tydelig språk. Forslag om endringer i regler for uføretrygd mv. omfatter vanlige folk, og OFUR kunne ønsket at departementet hadde kledd dokumentet i en mer lettfattelig språkdrakt.

Den borgerlige regjeringen blåser en kald vind gjennom sitt styresett, og vi merker at samfunnet er kaldere og hardere. Det er de utsatte gruppene som får merke dette mest, syke mennesker blir fratatt sin inntekt fremfor å få bistand og hjelp til selvforsørgelse. Det handler ikke om å fremme, men om å skremme. Og det rår en misoppfatning hos regjeringen om at de som har lite, blir mer motivert av å ha mindre mens de som har mye blir motivert av å få mer. Slik fungerer det ikke. Alle mennesker må kunne sørge for seg selv og sin familie, og det er myndighetenes oppgave å sette folk i stand til å gjøre nettopp dette. Man oppnår kun et større skille mellom «oss» og «dem» når man tar fra

de fattige og gir til de rike. Vi har alle hørt om Sheriffen av Nottingham – og han er ikke akkurat helten i historien.

Revurdering av uføretrygden

Ved innføringen av uførereformen fra 1. januar 2015 var én av hovedparolene at det skulle bli enklere å kombinere uføretrygd med arbeid, uten at uføregraden skulle reduseres.

Intensjonen med reformen var jo også at man ikke skulle få sin uføregrad revurdert om man tjente over fribeløpet, noe departementet i høringsnotatet gjør det stikk motsatte av – og snikinnfører gammelt regelverk. Slik vi leser høringsnotatet, ser vi i stedet at departementet foreslår å bryte med Stortingets intensjon og ønsker å gjeninnføre reduksjon i uføretrygden for de som arbeider litt. Vi stiller oss spørsmålet om dette i det hele tatt er lov?

Når vi leser forslaget om revurdering av uføretrygden, ser vi en økt mistenkeliggjøring av uføre som trygdemisbrukere. Økonomisk kriminalitet ses på svært mange arenaer, men det er ingenting som understøtter at uføre skulle være en spesiell gruppe når det gjelder dette. OFUR mener at økonomisk kriminalitet fanges godt opp av andre lover på området, og at departementets forslag ikke hører noen steder hjemme.

OFUR er en frivillig organisasjon, av og for uføre. Vi ville bli direkte rammet dersom frivilligheten blant uføre skulle bli kvalt til et minimum. Norge har høy grad av frivillighet, med dugnadsånden som en del av folkesjela. Frivillighet gir en mulighet til deltakelse i samfunnet på egne premisser, og for mange er det eneste veien ut av isolasjon. Svært mange ufør bidrar til frivilligheten der de kan, og samfunnet er avhengig av denne innsatsen. Også politikere, spesielt under valgkamper. Det ville være uforståelig og fullstendig poengløst å skulle gå løs på dette bidraget. Man må også vise forståelse for at det er stor forskjell på bidraget som den uføre kan yte på en frivillig arena kontra det åpne arbeidsmarkedet. Disse to kan ikke sammenlignes. OFUR har vanskelig for å forstå at Arbeids- og sosialdepartementet ønsker frivilligheten til Norge til livs og at dette må bero på en misforståelse. Vi ber om at departementet oppklarer dette.

Eksemplet som departementet har benyttet i høringsnotatet fra dom i Haugaland Tingrett fra 2015 omhandler ikke frivillig arbeid i form av dugnad, men en redusert lønn begrenset til fribeløpet. Dette er altså ikke det samme, slik vi leser det. Men vi registrerer at dommen er gjort i henhold til reglene for uførepensjon, altså før endringen trådte i kraft 1. januar 2015. Den er dermed ikke representativ for dagens regler for uføretrygd, og siden departementet åpenbart

ikke har kunnet finne eksempler fra nytt regelverk så kan vi ikke tolke det på noen annen måte enn at dette ikke er en reell problemstilling.

Departementet skriver i høringsnotatet at endringen vil føre til økte utgifter knyttet til saksbehandling som igjen kan reduseres noe ved redusering eller bortfall av uføretrygd. Det snakkes altså om en endring som ikke er i tråd med Stortingets intensjon, hvor man vil styrke eget budsjett gjennom å frata uføre deler eller hele trygden. Dette er uhørt, og OFUR fraråder dette på det sterkeste.

OFUR støtter ikke forslaget om revurdering av uføretrygd.

Beregningsgrunnlaget for uføretrygd ved tidligere mottak av arbeidsavklaringspenger

Uføre har individuell inntekt, og det foretas en beregning basert på den enkeltes inntekt. Likevel foreslås det en ulik behandling av selvstendig næringsdrivende og ordinære arbeidstakere, til tross for at departementet skriver at «det antas derfor at problemstillingen med dobbeltopptjening gjelder et fåtall saker» og påpeker videre at en særregel for selvstendig næringsdrivende har «små økonomiske effekter». Likevel legger departementet forslaget frem, og OFUR tolker det dermed slik at det her blåses en såkalt problemstilling ut av proporsjoner av prinsipielle årsaker, uten at det faktisk har noe for seg. Det er også slik at mange uføre ender opp med ulik uføretrygd til tross for at de har arbeidet like lenge. Dette fordi det er variabler med tanke på lønn, ansiennitet, utdanning etc. Dermed er det ingen ukjent sak at størrelsen på uføretrygden varierer mellom ulike grupper, og det er uforståelig hvorfor Arbeids- og sosialdepartementet her velger å foreslå en særlig bestraffelse av selvstendig næringsdrivende tilsynelatende uten grunn.

OFUR støtter ikke forslaget.

Vilkår for høyere minsteytelse som ung ufør

Den språklige endringen i folketrygdloven § 12-13 er i realiteten en innstramming i praksisen for innvilgelse av ung ufør. På denne måten rammer forslaget en ekstra utsatt og sårbar gruppe, nemlig unge uføre.

Departementet skriver at deres forslag vil føre til «en viss innstramming av praksisen» men tallfester ikke innsparingen. OFUR forstår det dermed slik at også dette forslaget er mest av prinsipiell art uten at det er snakk om store økonomiske innsparinger. OFUR mener at departementet her gjør et usselt forsøk på å spare småpenger på en ekstra sårbar gruppe som allerede har fått en knallhard start på livet. Et prinsipp om innstramminger med minimal inntjening

på bekostning av de utsatte og sårbare i vårt samfunn. Disse skal altså rammes ytterligere, uten at det beviselig skal ha noen effekt.

I høringsnotatet brukes andelen omgjorte saker i Trygderetten som et argument for å stramme inn reglene, og dermed tolker OFUR det at departementet mener rettsinstansen ikke gjør jobben sin. Vi får følelsen av at departementet ønsker å kontrollere rettspraksisen på området, og vil legge politiske føringer for saker som omhandler ung ufør. Trygderetten er en uavhengig rettsinstans, og behandler saker ut ifra gjeldende lover og regler. Denne instansen skal behandle saken objektivt og sørge for at borgernes rettssikkerhet ivaretas. Det er svært alvorlig dersom departementet i sin iver etter å stramme inn, legger føringer for en uavhengig instans som Trygderetten. Departementet forslag på innstramming i reglene for ung ufør virker forhastet og prinsipielt.

OFUR støtter ikke forslaget og vil samtidig advare mot slike innstramminger som rammer unge og sårbare mennesker, som i stedet har behov for omsorg og bistand.

Forslagene til endring i reglene for uføretrygd mv. som Arbeids- og sosialdepartementet fremlegger i sitt høringsnotat, er kun innstramminger som vil ramme en utsatt og sårbar gruppe mennesker og ikke en reel gjennomgang av utilsiktede konsekvenser av uførereformen. Slik vi i OFUR leser dokumentet, er det heller ikke snakk om en betydelig innsparing for velferdsetaten, men en innstramming som vil være til ugunst for bruker. Vi stiller oss spørsmålet om departementet fremlegger disse innstrammingene av prinsipielle årsaker?

Regjeringen har bedt Sysselsettingsutvalget om å «analysere utviklingen i sysselsettingen i Norge, utviklingen i mottak av inntektssikringsytelser og foreslå tiltak som kan bidra til at flere kommer i arbeid». OFUR mener at departementet må ta ting i riktig rekkefølge og avvente diagnosen før de foreskriver medisin. Derfor støtter ikke OFUR noen av forslagene presentert i høringsnotatet.

Innstramminger og begrensninger vil kun bidra til økte forskjeller i Norge. OFUR ønsker velkommen tiltak som gjør unge uføre bedre rustet for arbeidslivet, og en oppfølging som kan bidra til at flere unge kan stå i arbeid. Da må fokuset bort fra pisk og innstramming, og heller rettes mot konkrete tiltak. Dagens arbeidsmarked er ikke tilpasset uføre og eksisterende tiltak er ikke gode nok. Dette gjelder både unge uføre og ordinære uføre. Vi ser at arbeidsgivere velger bort uføre søkere til fordel for friske mennesker. Her må regjeringen kjenne sin besøkelsestid og komme på banen med konkrete og gode tiltak som i større grad sikrer uføre muligheter i arbeidslivet, slik at de kan stå i arbeid lengre. Dette er en ren investering som vil være gunstig både for samfunnet og den enkelte, både helsemessig og økonomisk.

OFUR ønsker å minne om at det er mennesker det handler om, og at man ikke kan se på regelverket uten å samtidig ha et blikk på det menneskelige aspektet. En lenke er ikke sterkere enn sitt svakeste ledd, og slik er det også med samfunnet vårt. Derfor må vi verne om de mest sårbare blant oss fremfor å skyve de ut i kulden, inkludere fremfor å ekskludere, og vise omsorg fremfor avvisning. Det vil gagne alle, både individet og samfunnet. Det finnes ikke «oss» og «dem», bare «vi».

Med vennlig hilsen

Organisasjonen For Uføres Rettigheter – OFUR

Monica Engemoen
Talsperson

Bodil Irene Jenssen
Styremedlem

Nina Heimark
Styremedlem